

Reconstructie zandgronden Noord-Brabant, gemeente Asten

Projectvoorstel Wehrmachtshuisje Asten-Heusden

Onderdeel van herstel cultuurhistorisch landschap van de Eeuwselsche Loop

Beschrijving project en achtergrond

In Asten-Heusden wordt de komst van een golfbaan voorbereid middels een bestemmingsplanwijziging. De aanleg van de golfbaan wordt hier gecombineerd met de realisatie van een ecologische verbindingszone en de aanleg van waterberging. In het kader van de uitvoering van het reconstructieplan de Peel maakt de cultuurhistorische ontwikkeling van het gebied rond de Eeuwselsche Loop ook onderdeel uit van het golfbaanproject. De begeleidende projectgroep bestaat dan ook naast de initiatiefnemer voor de golfbaan ontwikkelaar Green Valley Resort, uit de gemeente Asten, het Waterschap, de provincie, IVN en de heemkundekring. Bij de ontwikkeling van het hier beoogde cultuurhistorische landschap ging het in eerste instantie om herstel en bescherming van de oude Peelpaden, het terugbrengen van het Lierops Ven, archeologisch onderzoek bij het uitgraven van de waterberging en het afgraven van de waterkant en het gebruik van de beemden als natuurlijke waterberging. Al deze punten zijn ondergebracht in een al eerder door de heemkundekring opgesteld projectplan “Herstel cultuurhistorisch landschap van de Eeuwselsche Loop”.

De Eeuwselse Loop bestond oorspronkelijk uit een breed en moerassig beekdal waarin grote vennen lagen en wat oorspronkelijk vanuit de Peel gevoed werd. Nabij het oude van oorsprong laatmiddeleeuwse gehucht de Behelp, waren recht verkavelde beemden te vinden. De rest van het gebied bestond uit vennen en woeste grond. Ter hoogte van de Heikamperweg-Korhoenweg lag een voorde of doorwaadbare plek in het beekdal, die zijn oorsprong mogelijk al in de prehistorie heeft. In 1932 begon de werkverschaffing met de ruilverkaveling in het dal van de Eeuwselse Loop waarbij de beek werd rechtgetrokken en de afwatering via sloten werd aangelegd voor de ontwatering en ontginning van de Peel. De prachtige oude vennen aan de rand van de Peel in de heide achter Heusden werden geleidelijk verkocht en ontgonnen. Zo werd in 1917 het Vlierdens ven voor 7000 gulden verkocht ten behoeve van de ontginning.

In het plangebied bevindt zich een onopvallend klein huisje (zie afbeelding), dat jarenlang dienst deed als opvang voor vee. Onderzoek wijst uit dat het hier gaat om een Wehrmachtshuisje gebouwd door de Duitsers tijdens de Tweede Wereldoorlog. Met een ingebouwd zoeklicht werd de lucht afgezocht op zoek naar vliegtuigen, die er veelvuldig beschoten werden en waarvan er enkele boven de Peel zijn neergehaald. Na de oorlog werd het een tijdlang bewoond door de familie Tinuske Berkers met een groot aantal kinderen uit Heusden. Een vergelijkbaar huisje ligt aan de Astensedreef in Liessel, bij Leensel/Astense Aa. Dit wordt bewoond en de bewoners hebben er diverse tuinen aangelegd, die op verzoek bezocht kunnen worden. Deze wehrmachthuisjes maakten onderdeel uit van een Duitse luchtverdedigingslinie met schijnwerpers. De linie heet Kamhuberlinie en is al vrij vroeg in de oorlog aangelegd (1940). Het grote vliegveld op de hei bij Venlo was een belangrijk punt in deze linie. Vanaf dit vliegveld stegen de Duitse jachtvliegtuigen op om Geallieerde bommenwerpers neer te halen. Deze bommenwerpers werden "gevangen" in het licht van schijnwerpers die in de wehrmachtshuisjes stonden.

Aangezien we hier te maken hebben met een enig bewaard gebleven Wehrmachtshuisje in Asten, verdient het gebouw een plek in de toekomstige plannen van de golfbaan. Voorgesteld wordt om het huisje als schuil- en rustplaats te gebruiken waarbij ook aandacht wordt geschonken aan het verleden van het huisje.

In 'de Slobbe', de strook grond tussen de bossen van Hoogenbergen en de Eeuwselse Loop, bouwden de Duitsers een Wehrmachtshuisje met zoeklicht. In het huisje, dat er nog altijd staat, heeft na de oorlog Tinuske Berkers met zijn gezin een tijdlang gewoond.

Relatie met overige projecten

In het kader van de uitvoering van het reconstructieplan de Peel maakt de cultuurhistorische ontwikkeling van het gebied rond de Eeuwselse Loop onderdeel uit van het golfbaanproject. Het initiatief voor de realisatie van de golfbaan en de ecologische verbinding ligt bij Green Valley Resort, de gemeente Asten en waterschap Aa en Maas.

Het plangebied ligt in één van 14 waardevolle cultuurlandschappen zoals deze zijn aangegeven op de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van Peelland (onderdeel van het Reconstructieplan de Peel). Ontwikkelingen in dit zogenaamde groene cultuurlandschap ten zuiden van Asten zouden met name gebruik moeten maken van het plaatselijk besloten en groene karakter van het cultuurlandschap, zowel direct grenzend aan de bebouwde kom van Asten als in het buitengebied met heideontginningen. Verder biedt het goede mogelijkheden voor behoud door ontwikkeling (Nota Belvedere). Dit project kan een belangrijke kwaliteitsimpuls zijn voor het cultuurlandschap van Heusden, en daarmee voor de toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht van het gebied.

Dit projectplan behelst het voorstel voor het behoud en herstel van het Wehrmachtshuisje in het gebied van de Eeuwselse Loop als onderdeel van de toekomstige golfbaan. [Herstel van het huisje betekent het zo authentiek mogelijk terugbrengen van het oorspronkelijke uiterlijk van het Wehrmachtshuisje, mogelijk zelfs met zoeklicht, waardoor de oorspronkelijke functie herkenbaar wordt. Daarbij draait het vooral om de buitenzijde \(dak, ramen en deuren\). De inrichting van de binnenkant is afhankelijk van de functie die het huisje krijgt binnen de](#)

golfbaan. Bij de aan te leggen wandelroute door de ecologische verbinding zullen infoborden worden geplaatst met informatie over de cultuurhistorie van het gebied (zie ook overkoepelend projectplan “Herstel cultuurhistorisch landschap van de Eeuwselsche Loop”). Daarbij zal ook aandacht zijn voor de historie van het Wehrmachtshuisje. Het gebied leent zich uitstekend voor het toegankelijk maken van het cultuurhistorische landschap, wat werd gekenmerkt door openheid met uitgestrekte vennen en typische Peelbanen. Een en ander heeft tot gevolg dat zo een gebied wordt gecreëerd, dat interessant is voor de natuur- en cultuurminnende toerist. De algehele ontwikkeling van het gebied rond de Eeuwselsche Loop is opgenomen als onderdeel van het deelproject “4.1 gerealiseerde lengte waarover de beek is hersteld”. Op de plankaart staat het gebied aangegeven als ecologische verbindingzone.

Uitvoeringsaspecten

Gezien de beschrijving hierboven is het project in te delen in een drietal fasen.

1. Het Wehrmachtshuisje wordt opgenomen in het definitieve ontwerp van de golfbaan.
2. Herstel van het Wehrmachtshuisje in het kader van de aanleg van de golfbaan
3. Plaatsen van infoborden langs de wandelroute door de aan te leggen ecologische verbindingzone van de Eeuwselsche Loop, met verbinding naar Wehrmachtshuisje.

Ria Berkvens
Asten, augustus 2006

Literatuur Eeuwselsche Loop

- J. Coenen, *Asten een eeuw historie van een peeldorp*, Asten 1986.
- J.H.J. Joosten & T.W.M. Bakker, *De Grootte Peel in verleden, heden en toekomst*, 1987 (rapport Staatsbosbeheer).
- T. Maas, *Geschiedenis van de heerlijkheid Asten*, Asten 1994.
- P. Snijders, *Te Heusden bij het moer*, Asten 1996.
- P. Blankers, W. Jacobs, J. v. Mierlo & G. Vries, *Asten-Someren, mens en landschap*, Asten 2000.
- J. Kolen, *Biografie van Peelland*, Amsterdam 2004.